

EVANGELIKUS ÓRÁLLÓ

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETILAP.

A lapot szellemi és anyagi tekintetben illető mindennemű postai küldemény, a hirdetések szövege és ára, valamint az esetleges reklamáció is a lap tulajdonosához: Noszkó István lelkészhez Rákoskeresztúrra (Pest megye) küldendő. ☒ ☒

SZERKESZTŐK:
RAFFAY SÁNDOR **NOSZKÓ ISTVÁN**
 budapesti lelkész. rákoskeresztúri lelkész.
 FŐMUNKATÁRSÁK:
SCHOLTZ ÖDÖN **BLATNICZKY PÁL**
 ágfalvi esperes-lelkész. cinkotai lelkész.
GÖMÖRY JÁNOS
 eperjesi főgym. igazgató.

Megjelenik hetenként egy iven
 A lap ára:
 Egész évre 14 K
 Félévre 7 K
 Egyes szám ára 40 f
 Hirdetések és pályázatok ára:
 Egész oldal 40 K
 Állandó hirdetések megvezetés szerint

TARTALOMJEGYZÉK: VEZÉRCIKK: **Az államsegély és a háború.** *) — **Fohász.** Sántha Károly — **Molnár Viktor esp. felügyelő beszéde.** — **Szemelvények a módosított zsinati alkotmány és jogügyi bizottság javaslatából.** Krahulecz Aladár. — **Belélet** — **Pályázatok és hirdetések.**

Az államsegély és a háború.

*) Előrelátható volt, hogy a háboru hatása olyan téren is érezhetővé válik majd, amely első tekintetre vele semmiféle összefüggésben nem látszik állani. Az illetékes miniszterium már jelezte a püspöki hivataloknál, hogy a háboru miatt esetleg nem lesz abban a helyzetben, hogy az államsegélyt a következő évben a maga egészében utalványozhassa. Minden eshetőségre készen figyelmezteti tehát a püspöki hivatalokat, hogy a takarékoskodást lehetőleg tartásuk szem előtt. Azokat az állami segélyeket azonban, amelyeket törvény állapít meg az egyházak a háborus idők folyama alatt is megkapják. Kétségtelen, hogy a háboru e reánk való visszahatása sokfelé megnehezíti az államsegélyes korszakban megszokott életet. De egyelőre legalább fennakadást nem okoz. Egyházunk bölcs vezetője, a szigorú óvatosság miatt nem egyszer balul megítélt egyetemes felügyelője, már régen gondolt az ilyen esetek bekövetkezésére. Az ő bölcs előrelátásának köszönhetjük, hogy a jövő év első felében minden a megszokott kerékvágásban mozoghat. Mert ő volt az, aki sok ellenkezés és félreértetés dacára is kivitte, hogy az államsegély mindég csak a következő esztendőben kerüljön kiosz-

tásra, amikor a költségvetést a rendelkezésre álló fedezetre való tekintettel készíthetjük el. Neki köszönhetjük, hogy egyházunk egész anyagi élete egyszerre, hirtelen, váratlan fenn nem akad.

De ha a háboru sokáig eltart, elvégre mégis csak fennakadhat. Ha nem is minden téren, de sok tekintetben. Erre is el kell hát készülnünk. S erre csak úgy készülhetünk el, ha takarékoskodunk. Nálunk a közigazgatás a legdrágább s amint tudjuk, a legrosszabb valami. Első sorban itt kell takarékoskodnunk. Egyházért és hazáért nem a haremzön való katonanászkodással, hanem az emberszeretet és az önmegtartás munkáival kell dolgoznunk. Míg a háboru tart, szolgáljon mindenki ingyen. Ne ismerjünk napidijakat, ne ismerjünk esperesi tiszteletdíjakat. Ezek ugyanis hiábavaló pénz fecsérlések, amelyek az egyház ügyét előbbre semmivel sem viszik. Ezeken sok pénzt takaríthatunk meg s ha a háboru tovább tart, mint kívánatos volna, legalább némileg biztosíthatjuk azoknak a szegény lelkésztársaknak a megélhetését, akiket a háborus viszonyok mindenképp legjobban sújtanak.

S mikor így fenyeget az államsegély legalább egy része megvonásának a különben egészen természetes és érthető veszedelme, akkor ismét csak bölcs egyetemes felügyelőnk óvásai jutnak

eszünkbe. aki számtalanszor emelte fel a szavát az ellen, hogy egyházunk a maga egészében az államsegély állandóságára való bizakodással rendezkedjék be. Míg az államsegélyt minden részletében nem törvény biztosítja, addig azt bizonyosnak tekinteni és rá föltétlenül számítva építeni nem tanácsos. A zsinatnak sem volt értelme addig, míg az 1848. XX. törvényben biztosított végrehajtása nem adott alapot az egyház alkotmányos élete új felépítéséhez. Tatarozásokra pedig zsinatot tartani költséges mulatság, aminek sem jogosultsága, sem gyümölcse nincsen.

A háborúból és annak hatásából nekünk is kell tanulnunk. Mert a magyar ősidőktől kezdve mindig kárvallásból tanult.

Fohász.

Isten, Isten, oh mi Istenünk,
Most segíts meg, most légy mivelünk!
A világnak, mint tengernek, háborgása nagy,
A viharban rendületlen, Uram, csak Te vagy.

Meg van írva, hogy bár vétkezünk,
Hadakozik az Ur érettünk;
Oltalmunk és erős várunk nekünk az Isten,
Mi megállunk mindhalálig e szikla-hitben.

Nagy a hitünk, keservünk is az,
Mert bár harcunk szent, ügyünk igaz:
Fiainknak vére festi a harctereket,
Sir bennünk a lélek s szívünk csaknem megreped.

Édesanyák, árvák, özvegyek,
Zápormódra hull a könnyetek
S bár könny és vér, Uramisten, felkiált Hozzád,
Siralmaink a hősokeket vissza nem hozzák.

De nem haltak ők meg, a dicsők,
Új tavasznak magvetési ők;
Az halott csak, bár hosszúra nyuljon is élte,
Ki hazáját nem szereti s nem él-hal érte.

Nyugtasd, Isten, a szent hamvakat,
S vigasztald, ki zokszóra fakad;
Mint testvérek, kötözzük be egymásnak sebét,
S győzelemmel derítsd ránk a béke idejét!

Ki megtartád ezer éven át,
Áld meg, Isten, ezt a szép hazát!
Add, hogy újabb ezredévek hirsugarinál
Boldoguljon a magyar nép s a magyar király!

Budapest, 1914. szept. 5.

Sántha Károly

Molnár Viktor esp. felügyelő beszéde.

Többek kérelmére közöljük le e tartalmas beszédeit csak most, meri annak idején — sajnálatunkra — kiszorult lapunkból. A napi lapok közltek volt belőle egyes részleteket, mi most a teljes beszédet örökítjük meg lapunk hasábjain.
Szerkesztő.

Mélyen tisztelt közgyűlés

Midőn a brassói ág. hitv. ev. magyar egyházmegyének lelkészeit, tisztviselőit és minden hívő tagját őszinte és meleg szeretettel üdvözlöm, hálás köszönetet mondok a vendéglátó házigazdának: Krizba községnek.

Krizba a magyar protestantizmus és a brassói esperességnek régi és fontos őrhelye; híveinek buzgó, áldozatkész és vallásos érzületéből új erőt és lelkesedést merítünk egyházépítő munkásságunkban.

Krizbai esperességünk azon hitközségei közé tartozik, ahol erős érzéssel állunk őrt a magyarság érdekeinek, erkölcsi és anyagi javainak védelmében, ahol magasan tartjuk a protestáns kultúra és műveltség zászlóját.

Erős magyarok és hitű protestánsok vagyunk mi mindannyian itt az ország ezen legészélsőbb délkeleti részében, az erdélyi protestantizmus bölcsőjében, úgy, hogy multunk és jelenünk egyaránt sok követésre méltó utmutatást adhat egyetemes ág. hitv. ev. egyházunknak is.

Tán még soha sem volt oly nagy szükségünk a régi erős hitre, a letörhetetlen akaratra és a jövőbe látó bölcseségre, mint napjainkban, mikor egyházunk mult évben összeült zsinata új alkotmányt készít hívei számára.

A zsinat által kiküldött különböző bizottságok munkálatai mind arra törekcszenek, hogy egyházunk jövő fejlődésének új alapjait rakják le, új erőforrásokat nyissanak meg boldogulásunk felé. A készülő új alkotmány azonban csak munkásságunk kereteit adja meg, amely keretek mind csak holt betűk maradnak, ha egyházunk vezető férfiai és megannyi hívei nem fognak az eddiginél fokozottabb tevékenységet, nagyobb áldozatkésztséget és lelkesebb küzdelmet kifejteni a célból, hogy egyházunk visszanyerje régi anyagi függetlenségét, hogy belső élete is a hagyományos hajdani erős kulturális szellem által megiffjodjék.

A protestantizmus szellemét nemcsak érezzük és jelentőségét nemcsak abban látjuk hogy ez a szellem egy új felekezet kialakulását és megalapítását idézte elő, hanem abban az önállóan kutató, gondolkodó és kritikai tevékenység-

ben is, mely egyrészt a tudományok és a műveltség szolgálatába állít be mindannyiunkat, másrészt a népműveltség terjesztésével és az erkölcsös és vallásos élet fejlesztésével akarja mindenkinek boldogulását elősegíteni, életét meg-nemesíteni.

Ezen szellemi tevékenység külső érvényesülésének érdekében reformátoraink két főbb utmutatása érdemel ezen a helyen és a mai viszonyok között különös figyelmet.

Az egyik tanítás abban áll, hogy az állam egymagában is olyan erkölcsi rend, amely az egyházzal szemben is teljesen önálló és amely nem kényszeríthető arra, hogy az egyháznak támogatást nyújtson. Az állam biztosíthat ugyan széles jogokat az egyháznak és helyesen is teszi, de minden állásfoglalás az állam saját belátásától függ. Az állam így lényegénél fogva világi intézmény és első kötelessége, hogy igazságos legyen mindegyik alattvalójával szemben, vallására vagy felekezetére való minden tekintet nélkül.

A protestantizmusnak másik tanítása pedig abban az elvi álláspontjában jut kifejezésre, hogy a világi hatalmak, az államok és a községek kötelezve és jogosultak a szabad kutatás ősi jogán a műveltség és kultúra ápolásáról és terjedéséről gondoskodni és azt biztosítani.

Az új eszmék termő talajra hulltak. A reformáció óta egymással versenyeznek az államhatalmak a népműveltségről való gondoskodásban: az egyetemektől kezdve le a népiskoláig minden kulturszükségletről a világiak óhajtanak gondoskodni.

Alkotmányunk helyreállításakor hazánkban ezen elvi állásponton voltak kormányfőfőiink, ami leginkább kifejezésre jut a bennünket is érdeklő 1868.-ik évi népoktatási törvényben, sőt a későbbi 1883. évi középiskolai törvényben is.

A törvényt, sajnos, nem hajtották következetesen végre, sőt későbbi törvényhozásunk és több kormányintézkedés is annyi eltérő rendelkezést statuált, hogy ma már a világi oktatás vezéreszméje háttérbe kezd szorulni és pedig éppen a felekezeti oktatás elől.

A hazai tanügyi politika ezen elhajlását és következetlenségét leginkább evangélikus egyházunk érezte meg, amely a múltban készségesen engedte át felekezeti iskoláit az államnak, mert gondolkodása és hazafias érzése egyengette a magyar egységes kultúra kialakulásának egy időben oly merész s napjainkban mind szűkebbre tervezett útjait. Nem gondoltunk arra a lehetőségre, hogy a felekezeti oktatás ismét előtérbe kerülhet és akkor iskoláink megcsökkent számával a kultúra szolgálatában nemcsak nem

versenyezhetünk a többi felekezetek iskoláival, hanem egyeresen leszorulunk arról a magaslatról, amelyen hajdan állottunk, mikor népiskoláink és középiskoláink egyrészt a legjobbak voltak hazánkban, másrészt aránylagosan nagy számuk alapján vezető szerepet vittünk a magyar közoktatásügy terén.

Hazafias felbuzdulásunkban átadtuk népiskoláinkat az államnak ugyyszólván minden felekezeti kikötés nélkül és immár csak elkésve sajnálhatjuk, hogy nem indultunk a többi óvatosabb felekezet példáján és iskoláink államosítása alkalmával nem biztosítottuk magunknak iskolánként legalább ev. tanítók alkalmazását. Mert akárhány olyan volt evangélikus iskolát ismerek, ahol egy ev. tanító sincs, amely körülmény természetesen egyházunk hitéletét is sok tekintetben megbénítja.

Új alkotmányunk gondoskodni fog arról, hogy iskoláink jelenlegi állományát megtarthassuk, vagy legalább is a mai állomány esorbulását tetemesen megnehezíthessük. De érdekeink egyúttal arra is indíthatnak bennünket, hogy egy oldalról a politikai életben az állami népoktatás mellett szálljunk sikra, más oldalról pedig megszüntessük azt a rendszert, mely a felekezeti oktatás terjesztését állami támogatásban részesíti. Ezen utóbbi törekvésünk sikere érdekében anyagilag is nemcsak ev. egyházunknak, hanem államiségünk létérdekével is szorosan összefügg és így a helyzet e törekvés teljes jogosságát és aktuális szükségességét is igazolja.

Nem akarunk azonban szemet hunyni a történeti fejlődés révén kialakult közoktatásunk felekezeti érdekei előtt sem s azért helyesnek és jogosultnak tartjuk a jövőben is az állam kiegészítő és oly mérvű támogatásait, mely a felekezeti iskola fennmaradását célozza.

Politikai, anyagi és erkölcsi okok, különösen népünk műveltségi állapota sok helyen, leginkább kisebb községekben, kívánatosá teszi az egyháznak és családnak az állammal való együttműködését. Az oktatásügy története és fejlődése szorosan összekapcsolódik azzal az állással, amelyet a család és az egyház az államban elfoglalt és azért mind a három tényezőnek együttműködése a népoktatás terén kívánatos. Új alkotmányunk remélhetőleg gondoskodni fog az iskola, a család és az egyház közötti bensőbb érintkezés intézményes biztosításáról.

Ez állami közoktatásügy egész vonalán is kívánatos volna, hogy az iskola és a család — a szülők és a tanárok — közösen szolgálják a tanítást, a tanulás és nevelés nagy szellemi érdekeit.

A középfoku oktatást ev. egyházunk a gimnáziumok által szolgálja. Jórészt ezekből az intézetekből kerültek ki a nemzet gerincét képező középosztálybeli vezetőférfiak. A gimnáziumokban nyert tudományos előképzettség elegendő is volt akkor, mikor valamennyien még a középkori latin műveltség hatása alatt állottunk, amikor klasszikus műveltséget kívántunk meg a szereplő embertől. Az újabb korban azonban felküzdötték magukat a klasszikusokkal egyenrangú tényezőkké a reális képzettségű műveltek is, akik ma már a technikai sikerek korában sok tekintetben előnyvel bírnak a klasszikus-történeti műveltséggel bírók felett, mert erősebb öntudattal nézik a jövőt és közvetlenebbül dolgoznak a jövő számára. Ebben van a feltűnő különbség a gimnáziumok, illetve a tudomány egyetemnek és valamely technikai főiskolát végzett egyének között és ebből a különbségből már önként is annak a szüksége következik, hogy a középfoku oktatás főbbirányu, az egyén szellemi és gazdasági életet felölelő legyen, nem pedig az, hogy a gimnáziumokat megszüntessük, legfeljebb, hogy azok számát apasszuk.

Sok nehézségbe ütköznék, ha ev. gimnáziumaiknak egy részét igazi reáliskolákká akarnók átszervezni, másrészt azonban bizonyosnak vélem, hogy az ilyen átszervezés tanuló ifjuságunk életrealitását és egyházunk fejlődését segitene elő.

Nagyfontosságú volna egy evangelikus egyetem, mert itt, az önálló kutatás ily magaslatain gyűlnek össze azok a nagy szellemi kincsek, amelyekből lassankint új erőre kap az egész társadalom. Diszont kétségtelen az is, hogy egész közoktatásunk, különösen pedig középfoku oktatásunk megrongálásának okát egyetemeink visszasságaiban kell keresnünk.

Protestáns egyházunk egyik nagy erősségét képviselték azok a férfiak, akik régebb időkben tömegesen keresték fel a külföld legelőkelőbb tudományos intézeteit. Most készülő alkotmányunk módot fog nyújtani tudományos pályákra készülő ifjainknak, valamint tanárainknak is, hogy sűrűbben látogassanak el külföldre, ami alatt nemesak a német, hanem az angol, holland és svéd egyetemeiket is értem. A történelmi hagyományokon indulva és a jövőbe való előrelátással ifjuságunk ne csak tudományos, hanem társadalmi összeköttetést is keressen külföldi hitrokainkkal. Hasznát fogja venni ennek az egyetemes egyház is, mert öntudatunkat és akarat-erőnket e körülmények és összeköttetések csak fokozni fogják.

A gyengének szövetkeznie kell, hogy erősebb legyen; a protestantismus jellege és világ-

hódító ereje világosan utal a szövetkezés történeti eszméjére. Vallásunk intelmét vigyük át a gyakorlati életbe és keressük a szellemi, erkölcsi és vallási összeköttetéseket az egész világon; annál is inkább, mert a protestáns imperialismus megvalósítása sokkal könnyebb, mint bármely más imperialistikus politikáé. Az erkölcsi birodalom javai és a tudós elmék kincsei a legkisebb kunyhóban is könnyen elférnek.

Szemelvények a módosított „zsinati alkotmány és jogügyi bizottság javaslatá”-ból.

Ezen új javaslat bizonyítja, hogy a nagyérdemű bizottság tényleg a közegyház kiépítését s az egyházi tényezők jó felhasználását célozza, s ezen új intézkedések bizonyára az egyházak javát fogják előmozdítani. Van azonban a bizottsági javaslatban oly intézkedés is, mely az egyházak belbékéjét és fejlődését megakaszthatja s az egyház kárára lehet.

Az egyházak javát előmozdító intézkedések közül a következő új szakaszokat van szerencsém kiemelni a f. évben megjelent módosított bizottsági javaslatból:

37 §. Az egyházközségi tagok kötelesek vallásos és erkölcsös életet folytatni, az egyház kegyelmi eszközeivel élni . . . stb.

43. §. Nagykoru, vagy önálló, vagy vegyes házasságban élő evangélikus nők, kik egyh. adót fizetnek meghatalmazott által képviseltethetik magukat a közgyűlésen, ellenben a lelkészt és tanítót választó közgyűlésen személyesen gyakorolhatják szavazati jogukat.

45. §. Az egyházközségi közgyűlés hatáskörét 11 pontban igen körültekintő módon szabja meg.

47—51 §. Az egyházközségi tisztviselők választását világosan írja elő.

53. és 87. §. előírja, hogy a közgyűlési jegyzőkönyvek bekötött könyvbe irandók s a közgyűlés által kiküldött legkevesebb 2 tag által hitelesítendők. A lelkész „évenként írásbeli jelentést tesz az egyházközség anyagi és szellemi fejlődéséről, az egyházközségi közgyűlésnek és az esperesnek“.

80. §. „Minden népiskolával bíró egyházközség köteles legalább 5 tagból álló a hozzáértő egyháztagok sorából választott bizottságot alakítani, melynek közelebbi hatáskörét és az ügykörébe eső teendők részleteit a jelen törvény korlátai között az egyetemes közgyűlés szabályrendeletileg állapítja meg.“

A fenti új javaslatok mind alkalmasak arra, hogy az egyházakra áldást hozzanak. Kíváncos

volna nézetem szerint az is, hogy oly intézkedés is történjen, hogy minden egyházhözség köteleztessék, hogy minden egyházban alakítson női vagy férfibizottságot, mely a belmisszió valamely ágát felkarolja.

Az egyházak belbékéjét és fejlődését megakasztó és az egyház kárát okozó intézkedések és javaslatok közül csak kettőt emelek ki. Ezeknek élet némileg mérséklendő a következő közvetítő indítványt terjesztem be

A 29. §. rideg és autonomia ellenes §. „Egy polgári közösségben ezentul csak egy evangélikus egyházhözség szervezhető“ — pótlendő avval, hogy egy polgári közösségben keletkező s külön autonómjogkörrel bíró új evangélikus egyházhözségek külön lelkesítő körökre osztatnak be, melyek működésükről szellemi és anyagi eredményeikről egy közös évi közgyűlésen elnökeik útján számolnak be, az illető közös közgyűlésnek és az egyházmegyének. *)

A 99. §-nál a következő pótlás teendő: kerületi elnökség helyett *kerületi közgyűlés* teendő s a 99. §. második bekezdése teljesen törölendő. Így a sok oldalról megostromolt discretionális jogról szóló §. nem volna autonomia ellenes és következésképp szólna: „Fontos okokból a választógyűlekezett, valamint a közegyház érdekében jogában áll a *kerületi közgyűlésnek* a pályázók bármelyikét a 97. §. korlátain kívül is a választásból végérvényesen kizárni“. — A kerületi elnökségnek csak egyenlő szavazat esetén van joga pro vagy contra dönteni; a közgyűlési határozatot preokupáló jogot egy elnökségre *sem lehet ruházni*. Autonom jogot — azonban semmilyen bizottságra sem lehet ruházni; így magától értetődő dolog, hogy a 99. §. második bekezdése minden körülmények között a javaslatból kihagyandó: „Ha a jelen §. alapján gyakorolható kizáráshoz a kerületi elnökség egyik tagja nem járulna hozzá, úgy a kérdés haladéktalanul a 209 §. o) pontjában *körülírt bizottság* elé terjesztendő, amely a kizárás felett titk s szavazással végérvényesen dönt.“ Ezen általam kifogásolt pont is új arculecsapása autonomiánknak.

Szerény nézetem szerint alkotmányselelem nélkül a kerületi elnökségnek csak oly feltétel alatt adható meg a discretionális jog, ha a kerületi elnökség eljárása és ennek érvényessége felett mint illetékes forum a kerületi gyűlés dönt.

Igaz, hogy a zsinat ez idén alig fog összeülni s így idő van még ezen életbevágó kérdé-

*) A róm. kath. egyház, a neolog és orthodox zsidók nazarénus és baptista sekták bizonyára mind örülnek, ha egy polg. közösségben minél több új egyház alakul s mi azt megakarjuk akadályozni, hogy új egyházak létesüljenek!? Jaj, de szomorú!

sek minden oldalú megvitására, erős meggyőződéseem azonban az, hogy a jól értelmezett autonomia s az egyház jól felfogott érdeke s az egyház belbékéje megkívánják azt, hogy az általam is kifogásolt s autonomia ellenes szakaszok közmegnyugvásra állapítandók meg s jelen formájukban okvetlenül mellőzendők; mert a jogrenddel az autonomia alapelveivel ellenkeznek. Isten óvja meg közegyházunkat minden alkotmányselemtől! „Minden ország, a mely maga ellen meghasonlik, elpusztul; és a mely ház magával ellenkezik, megromol.“ (Lukács ev. 11. 17).

Krahulecz Aladár

ev. lelkész.

A zsinati bizottságok megjelent legújabb javaslatokra vonatkozó megjegyzéseket — jöjjenek azok bármely oldalról s legyenek bármilyen irányúak — közölni fogjuk, a mint közöljük Krahulecz testvérét, bár nem értünk vele mindenben egyet. Elvünk az, hogy az ilyen fontos alkotáshoz mindenki, akinek szava van hozzá, mondja el a maga véleményét s igyekezzék érveivel a maga vélt igazát bizonyítani, hogy ezek a fontos elvek tisztázódjanak. A végén s igazán a *kellő időben* majd elmondjuk mi is véleményünket s komoly indokainkat s esetleges aggodalmainkat.

Szerkesztő.

B E L É L E T.

Segédlelkész választás. *Peér Péter Sándort*, ki eddig a pesti egyház deaktéri körében volt alkalmazva, Jánossy Lajos komáromi főesperes-lelkész hiúta oldala mellé hitoktató segédlelkésznek. — Helyébe *Szántó Róbert* most felavatott segédlelkész lett meghíva.

Kerületi gyűlés elhalasztása. A Dunán innen kerületi elnökség a szeptember hó 21—25 napokra áttett kerületi közgyűlést bizonytalan időre halasztotta el.

Egyetemi tanári kinevezés. A debreceni és a pozsonyi szervezés alatt álló egyetem tanárai ki vannak nevezve. Az új tanárok között találjuk *Dr Ereki István*, eperjesi jogakadémiai tanárt is, a ki a közigazgatási és pénzügyi jog tanárául Pozsonyba neveztetett ki. — Gratulálunk.

A MELE első évkönyve. Hosszu vajadás után végre megjelent lelkészegyesületünk első évkönyve. Megjelenését sok-sok ok gátolta, a legutolsó volt a háború kiütése. — Kiállítás csinos. Tartalma változatos. Megörökíti első nagynevű elnökének: *Veres Józsefnek* archépét, a ki-

nek érdemeit *Bándy Endre* főjegyző szedi esokorba az első cikkben. — A következő közleményekben találjuk: *Raffay* alelnök megnyitóját, a titkár jelentését, *Vitalis Gyula* pénztáros jelentését, *Bándy* főjegyző összefoglaló jelentését az egyházkerületi értekezletek működéséről és az egyesület múlt évi közgyűlésen felvett jegyzőkönyvét. — Majd a következő tanulságos munkák vannak közölve: *Madár Mátás* e. alelnök felolvasása: Tudnivalók a belmisszióról, *Duszik Lajos* e. jegyző felolvasása: Miben keresendő az evangélium lényege? *Mayer Pál* e. tag munkája: Falusi egyházak lelkigondozása és *Jahn Jakab* e. tag felolvasása: Az örök béke eszméje. Azután az egyesületi tagok névsorát találjuk az évkönyvben két féle alakban: betűsorban és egyházmegyék szerint. — Végül a tisztikar és választmány névsora és a szerkesztő-titkár zárshava, a melyben jelzi, hogy a *választmány határozata alapján az évkönyvet valamennyi lelkésztestvérnek küldi meg s kéri annak szives és szeretetteljes elfogadását.* Itt hozzátehetjük még azt a kérelmet is, hogy a lelkésztestvérek az évkönyvet 1 korona ár mellett az érdeklődő intelligensebb egyháztagok, főleg felügyelők között terjeszteni kegyeskedjenek, hogy a nyomdaköltség minél kisebb összeggel terhelje az egyesület pénztárát, s hogy ezek is tudomást szerezzenek az egyesület magasztos munkájáról és főrekvéseiről.

Az egyetemes gyámintézet közgyűlése ezidén, szept. végén Nagybányán lett volna, a hová az egyházközség szeretettel és lelkesedéssel várta az illusztris vendégeket. Most arról értesülünk illetékes helyről, hogy az elnökség a gyűlést, a háboru miatt, bizonytalan időre elhalasztotta.

Szerkesztői üzenet.

Többeknek. A kért s az Ev. Órálló 8. számában jelzett telekkönyvi értekezés kinyomatható nem volt, mert igen kevesen jelentkeztek a megrendelőkh. Sajnos, hogy ily fontos ügyekben is nagy nálunk a közöny s rendszeresen csak akkor mozdulunk meg, a mikor már a házunk ég! Üdvözlöt.

Pályázat.

A merényi evang. tanítók hareban indulván a háboru tartamára állásnélküli evang. tanító vagy tanítónő kerestetik, ki az állást azonnal elfoglalhatná és a tanítást vezetne, kántori teendők végzése és a német nyelv bírása szintén megkívánatik. Fizetés megegyezés szerint.

Pályázatok ez ideiglenes állásra sürgősen küldendők a merényi (Szepes-m.) ág. hitv. ev. egyház lelkészi hivatalához.

Merény, 1914. szept. 3.

Gura Jenő
ev. lelkész
isksz. elnök.

:: Tankönyv hirdetés. ::

A legújabb egyetemes tanterv alapján, vonzó, érdekes elbeszélések alakjában megírt 51 művészi kivitelű képpel díszített, véglegesen engedélyezett:

„Bibliai Történetek“

e. tankönyv a népiskolák I—IV osztály számára (ára kötve 90 fillér).

A keresztyén Anyaszentegyház története

e. szintén engedélyezett tankönyv, a népiskolák V—VI. s az idegen közép- és polgári iskolák III. osztálya számára (második, javított kiadás, ára kötve 60 fillér).

„Bibliasmeretetés“

a népiskolák V—VI. s az idegen közép- és polgári iskolák I—II-ik osztálya számára. Véglegesen engedélyezett tankönyv. (Ára kötve 40 fillér)

Nagyobb rendelésnél a bérmentes küldésen felül 15 százalék árengedmény.

Tiszteletpéldányt szives bevezetés céljából bérmentve készséggel küld:

Nagykároly (Szatmár-m.)

Rédei Károly

9—5

evang. lelkész
főgimn. vallástanár.

Angol bőrbutor- és borszek-különlegességek

gyártása. Használt bőrbutorok festetnek
Kívánatra katalógust küld díjmentesen.
Szücs A. Budapest, VII., Károly-körut 5/e.
24—14 Telefon 148-07.

WALSER FERENC

tűzoltási szerek és szivattyuk gyára
harang és fémöntöde
Budapest, VI., Lomb-utca 34-36.

(Villamos megálló: Váci-ut Láng-gépgyár.)
Legmodernebb berendezésű harangöntödeje

vállalkozik: 20 évi jótállás mellett harangok öntésére, repedt harangok átöntésére és régi harangok átalakítására forgatható új vaskoronák hozzáadásával, valamint meglevő harangozatoknak, a hiányzó harangok pótlása által, összhangba való hozatalára, továbbá harangállványoknak hengereltvasból való készítésére és ezek helyszíni szerelésére.

Kedvező fizetési feltételek.
Kívánatra költségvetések díjmentesen.

STELCZER KÁROLY

műasztalos, oltár-
építő és templombe-
rendezési vállalata

GYŐR, Kossuth Lajos-utca 24. sz.

Telefon 578.

Telefon 588.

Iparos és nem kereskedő 35. éve tevénytő ker. czég.

Hésszít és javít: **Helghei,** borhamesót, oltárgyertyatartó keresztet, csillárt, gyertyára és villanyra stb. Arany, ezüst kinaezüst, bronzból, művészies és egyszerű kivitelben **Helghek** stb. tárgyak **valódi tűz-** galván aranyozás és ezüstözés **jótállással.** Terprajz és költségtetés díjtalanul. Mielőtt máshol rendelést tesz, meitozássek egy árjegyzéket kérni, melyet ingyen bármintve küld.

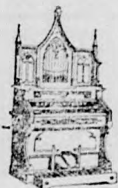
BITTNER JÁNOS

egyházi szerek műöfőse.

Budapest, IX., Lónyai-n 23. (Bejárati Gzuczor-utca f.) 50-14

HARMONIUM ÉS ZONGORA

Mielőtt harmoniumot vásárolna, ne mulassza el a mi **foárjegyzékünket** kérni!

12-41

Az országban a legnagyobb választék elvámolt elsőrendű amerikai és német-országi gyártmányokban kedvezményes fizetési feltételek mellett minden árfelemelés nélkül.

Hépviselek kerestetnek.

HERBER ÉS BERLETH
Budapest, VII., Wesselényi-u. 53. sz.

Legrégebbi harangöntőde

alapítva 1793. évben
baktai

EGRY FERENC.

Kisgejőcz (Ungmegye.)

Budapest, VI.,

Lehel-utca 8. a

Budapesti telefon 25-37

harang és ércöntőde, cs. és kir. szabadalmazott harang felszerelések, vas harangláb gyár.

Kitüntette: Páris 3 drb. érem. Varselle 1, Moszkva 2, Bécs 2, Budapest 4, Szeged 1, Székesfehérvár 4, Kecskemét 1, Pécs 1, Hódmezővásárhely arany oklevél. Békésm gazd egyesület. Országos gazd. egyesület Győrvidéki gazdasági egyesület. Országos Iparegyesület. Országos vas- és fémpari kiállításban dísz érem Ezenfelül 3 darab érdemkereszt, egy a ... érsektől.

HIRDETÉS. „A vasárnapi iskola és a gyermek istentisztelet“ címen **Bobál Samu** egyházmaróti lelkész által megírt 44 oldalnyi füzet, a melyet szerző az összes lelkészeknek megküldött, **kapható** példányonként 30 fillérért, tömeges megrendelésnél (20 darabnál több) példányonként 24 fillérért a szerzőnél, valamint lapunk szerkesztőjénél is.

20-10

UJDONSÁG!

Szerb háboru térképe K. —.80

Oroszország térképe, német és osztrák határokkal K. —.30

Ugyanaz, hegységekkel színezve K. 1.—

Német-francia-orsz hater nagy térképe K. 2.—

Europa nagy szines térképe K. 2.—

Apró zászlócskák, hadállások kitűzésére á K. —.02

Megrendeléskor célszerű az összeget bélyegekben, vagy postautalványon előre beküldeni. Portóra 10 fillérel több küldendő.

Kaphatók:

Kóka Lajos

prof. irángu könyvkereskedésében,
Budapest, Hamermayer-Károly-u. 1.

Toronyórákat

gyárt elsőrendű kivitelben, jótállás mellett

NADLER ÉS DR. SCHÖNFELD

LEUCWILBER P. E. úfodai

Budapest, VII., Práter-utca 9 sz.

Alapított 1891. Telefon 14-87.

Hépes árjegyzéket és költségtétést díjtalanul küld.

NOVOTNY ANTAL FIA

harangöntőde és
vasharanglábgyár
Temesvár, Gyár-
város.

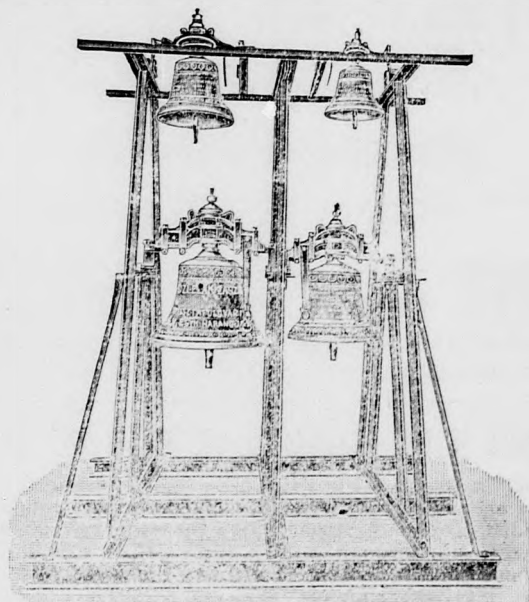
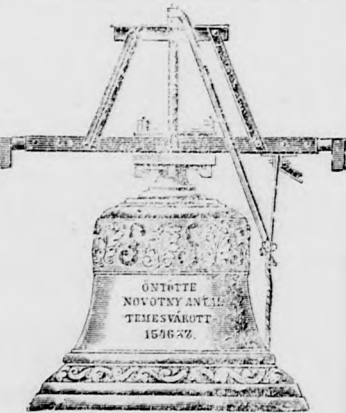
Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangcsoporthoz előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. — Különösen ajánlja saját találmányu

új modoru áfilyukasz-
foff harangjait,

melyek felső részükön a hegedűhöz hasonló 8 alatu nyílásokkal vannak ellátva ezért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb hangok, mint a régi modorok. Ily szerkezetű 327

kgos harang hangban egyenlő 461 kgos régi modoru harangjai. Ajánl továbbá forgatható vertvas koronákat, régi harangok ilyenekkel való újra szerelését és vertvas haranglábakat.

Költségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgáltatnak — Az 1896. orsz. kiállításon millieiumi nagy éremmel kitüntetve.

SZLEZÁK LÁSZLÓ

harangöntő, harangfelszerelés és harangállvány gyára
Budapest, VI. ker. Frangepán-u. 77

Pontos és legjobb **órák** 5 évi jótállásra!

Egyházi szentedények, úrvacsora-kelyhek, keresztelő kannák oltári gyertyatartók borkarcsók. Arany és ezüst ékszerek, evőeszközök, china-ezüst disztárgyak részletfizetésre is kaphatók.

Javításokra s vidéki megrendelésekre különös gondot fordítok. Árjegyzék 2000 rajzzal ingyen és bérmentve.

POLGÁR KÁLMÁN,

műorás és ékszerész, az ev. ref. egyházak szállítója.

BUDAPEST, VI., TERÉZ-KÖRUT 5. SZ. I. EM.

Pontos kiszolgálás!

Jutányos árak!

Boros-nyomda Rákosligetén. Budapest mellett.